

Links: portret van Victorine, gemaakt met Hipstamatic door fotograaf Vincent Mentzel.
Boven: beeld uit een Super 8-filmpje uit de privé-collectie van Johan Kramer.

Terugkeer van de warme zuurtjeskleur

Beeldkwaliteit van weleer is hip, zeker nu het met de iPhone kan worden nagebootst. Leve het imperfecte beeld.

Door MICHIEL HEGENER

ROTTERDAM, 27 JAN. Retro is terug, voor filmers en fotografen. Een paar jaar geleden leek digitale fotografie in alle opzichten beter dan analoog. Maar de fotograferende burger begint iets te missen: variatie in beeldtaal. Want qua kleurpalet ogen digitale foto's allemaal gelijk. Weer analoog gaan fotograferen is de beste oplossing en zeker de eerlijkste. Erken je nederlaag en omarm het oude filmrolletje, dat nog steeds in vele soorten te koop is. Overstappen van cd's naar lp's wordt maatschappelijk al breed geaccepteerd. Illustratief voor de nieuwe beeldnostalgie is de terugkeer van de Polaroidfilm, waarmee Polaroid in 2008 stopte. Dankzij The Impossible Project in Enschede is Polaroidfilm weer terug, ondanks alle (vermeende) superioriteit van digitale fotografie.

Voor wie niet terugwil naar analoog is er nu ook een digitaal alternatief voor de visuele monocultuur: Hipstamatic, een iPhone-applicatie die al een paar jaar bestaat, maar die sinds kort met miljoenen over de digitale toonbank gaat. Hipstamatic laat iPhone-opnames eruit zien als

analoge beelden van vroeger – extra korrelig, hard, zacht, zuurtjeskleuren, onderbelicht aan de randen, kleurarm, sepi, of met alle zwemen van een Oost-Duitse diafilm die door een onbekwame laborant werd ontwikkeld in half uitgewerkte chemicaliën. Wow! Dat hebben we lang moeten missen!

Het gebruik is simpel. Hipstamatic biedt acht 'films', lees kleurmaskers, zes 'lenzen' die elk ook nog wat apart met het beeld doen, en zeven manieren om de 'flits' te gebruiken. Maakt samen 336 mogelijkheden. Ze zijn te zien en te vergelijken op content.photojojo.com/static/hipstamatic, maar gewoon zelf combinaties uitproberen is zeker zo leuk. Achteraf bewerken gaat niet met Hipstamatic. Film, lens en flits stel je van tevoren in. Wezenlijk nieuw is het allemaal niet, een gewone digitale RAW opname kun je in Photoshop ook nostalgisch maken. Maar Hipstamatic werkt makkelijk en snel – en met verbluffende resultaten.

Is Hipstamatic een hype die nu al dreigt te worden verdrongen door volgende hypes? Zo ja, dan valt dat te voorkomen door wat uitbreidingen van de

software. Wellicht kunnen de afgebeelde personen mee terug in de tijd door ze digitaal te botoxen of hun haar te ontgrijzen. En de terugkeer naar vroeger wordt realistischer als per foto automatisch een halve euro wordt overgeboekt naar een goed doel. Analoge foto's kostten immers ook geld. Dan gaan we doordachter en beter fotograferen – net als vroeger.

Eerst goed nadenken voordat je beelden registreert – dat deden honderdduizenden Nederlandse vaders en moeders in de naoorlogse decennia bij het hantieren van de smalfilmcamera. Een filmpje

'Als ik aan mijn jeugd denk, denk ik in Kodachrome'

reclamermaker Johan Kramer

duurde maar 2½ minuut en kostte geld. Juist daardoor is het nu interessant om te zien welke beelden men koos – een verademing in een tijd waarin bruiloften worden vastgelegd in films van vijf uur.

In de Kunsthal in Rotterdam komt smalfilm weer tot leven dankzij een prachtig, nostalgisch experiment van documentaire- en reclamefilm maker Johan Kramer. Vijftientig projectoren op een rij vertonen gelijktijdig evenveel super 8 films van 2½ minuut op een witte wand. De aanleiding voor *ByeBye super-8! Afscheid van Kodachrome 40 asa* was het ein-

de van Kodachrome, volgens velen de mooiste beelddrager ooit. Kodak stopte in 2006 met de smalfilm, in 2009 met de Kodachrome kleinbeeldfilm.

Eind 2010, nog net voor de sluiting van 's werelds laatste Kodachrome lab (onderdeel van Dwayne's Photo in Kansas), schoot Kramer zijn 25 filmpjes vol. Elk filmpje toont 150 geluidsloze, ongemonteerde seconden uit het leven van een Nederlands kind: eerst een portret, dan schrijft de hoofdrolspeler zijn of haar naam. Hoofdmoot is steeds een demonstratie van hobby's, en tot slot wordt er gezwaaid naar de camera. „Zwaaien is deel van de beeldtaal van super-8, en het staat ook voor het afscheid van Kodachrome”, aldus Kramer. „Sommige films waren al in 1982 of 1986 verlopen zodat het lijkt of de kleuren er een beetje uit zijn gezogen. Dat is juist mooi, omdat we toch aan het afscheid nemen zijn.”

De diepere reden voor dit project wortelt in Kramers herinneringen. „Mijn vader heeft alles bij elkaar tien Kodachrome films gemaakt, 25 minuten, en ze zijn me erg dierbaar. Die beelden zitten zo in mijn geheugen, als ik aan mijn jeugd denk, denk ik in Kodachrome. Dit project maakt veel los, veel mensen hebben dozen met smalfilms op zolder liggen.”

Kramer wijst op de mogelijkheid smalfilms op dvd te laten zetten, met behoud van de nostalgische kleuren. Ook de films van *ByeBye super-8!* zijn op dvd gezet en te koop op de tentoonstelling.

Kodachrome was niet de enige smal-

film, wel de populairste. Kodak produceert nu nog een Ektachrome super 8 film van 100 asa. Kramer en zijn productie-assistent Andreas Pasvantis zijn het erover eens dat alle niet-Kodachrome films aan hetzelfde euvel lijden: het is geen Kodachrome. Kramer: „In de scherpte en in het rood, blauw en groen zie je verschillen. Bij Kodachrome komen de kleuren zo mooi los van elkaar, het lijkt soms net of kleurvlakken op het beeld zijn gelegd. Maar het is natuurlijk ook de emotie.”

Emotie is precies wat Kramers filmsche miniaturen oproepen, met dank aan de beelddrager en de afwezigheid van geluid. Af en toe is er even een technische onvolkomenheid, zoals onderbelichting of onscherpte, die mooi uitpakt. „Happy accidents”, noemt Kramer ze. Het herinnert aan een uitspraak van fotograaf en art director Alexey Brodovich (1898-1971), jarenlang het brein achter modeblad *Harper's Bazaar*. Tijdens een ziekenhuisopname aan het eind van zijn leven werd hij bezocht door een pupil, die tot zijn schik een paar negatiefstroken op de grond vond waarover was gelopen. Brodovich bekeek de krassen en zei: „Don't worry, it all belongs to the image.”

ByeBye super-8! Afscheid van Kodachrome 40 asa. T/m 6 februari in de Kunsthal, Rotterdam. Morgen is de tentoonstelling ook 's avonds open, met drank en dans (Art & Drinks after Work).